

$$\frac{20.994 \cdot 61}{7200} = \frac{3499.61}{1200} = 349.9 \left(\frac{1}{2} + \frac{1}{120} \right) = \text{K } 177.87$$

a k tomu $\frac{1}{2}\%$ čili $\frac{1}{10}$ hořejší sumy . . . K 17.79
K 195.66

Prodejní suma traty bude podle toho K 20.993.96—195.66 = K 20.798.30.

Příklad 3. Rotterdamský obchodník kávou chce, aby faktura jeho splatná 15. února 1909 byla vyrovnána rimesou amsterodamskou splatnou téhož dne, kterého faktura. Obnos faktury a rimesy je hf 8657.25. Kolik uhrazení to bude ve Vídni státi 28. listopadu 1908, když se podařilo devisu na Amsterdam koupiti za kurs 198.85?

hf 8657.25 vista po 198.85 K = K 17.214.94.

Diskont 3 $\frac{0}{10}$ ní se čítá od 30. listopadu (dva dni po datu kursovního lístku) do 15. února příštího roku: v prosinci 31, v lednu 31 a v únoru 15 dní; dohromady za 77 dní.

$\frac{17215.77}{12000} = 17.215.6\frac{5}{12} = \text{K } 110.46$, tak že uhrazení faktury stálo 17.214.94 — 110.46 = K 17.104.48.

Tyto příklady postačují, aby se poznalo, jak na našich bursách koupenými devisami se dají uhraditi dluhy do cizozemska i jak prodejem cizích trat se inkasují pohledávky na cizinu.

2. Obchod devisami na cizozemských bursách. — Arbitrage směnek cizozemských.

Placení a uhražování pohledávek směnkami nemůže se omeziti na jediný trh (bursu), nýbrž nutno hledati, na které burse bylo by nejvýhodněji kterou směnku koupiti. Jednotlivé devisy mají nestejné ceny na různých bursách a jediné přesný počet ukáže, kterou směnkou a na které burse se dá nejvýhodněji plat sprostředkovati či pohledávka inkasovati. K tomu však je potřebí znáti usance platné na cizích bursách. Naznačeny budou zde jen některé význačnější zvyklosti na bursách evropských, ale pro omezenost místa látky ani zdaleka nelze vyčerpati. Stačí jenom vše načrtnouti tak,

aby se poznalo, jak v podobných případech nutné je počítati. —

Na **německých bursách** udává se cena směnek za 100 jednotek cizí měny (za 100 K, za 100 hf, za 100 R⁰, za 100 frs. atd.), kromě ceny směny na Londýn určené za 1 £. Základní lhůta bývá dvojí, buď je směnka **krátkodobá** (kurze Sicht), nebo **dlouhodobá** (lange Sicht). Směnkou krátkodobou rozumí se po většině směnka splatná za 8 dní.

Směnkou dlouhodobou zase směnka buď za 2 měsíce splatná (na př. na Vídeň, na Paříž, na Švýcarsy, na Amsterdam), nebo splatná za 3 měsíce (na Londýn, na Petrohrad). Cena rozumí se v říšských markách. Bylo-li tedy v Berlíně udáváno 30. listopadu 1908:

Vídeň **krátká lhůta** 85·30, **dlouhá lhůta** 84·75, rozumělo se tím, že 100 K za 8 dní splatných stálo 85·30 M a 100 K za 2 měsíce splatných že stálo 84·75 M. Pro týž den bylo znamenáno **Londýn** **krátká lhůta** (8 dní) 20·447 M = 1 £ splatná za 8 dní, **dlouhá lhůta** 20·34 M = 1 £ splatná za 3 měsíce, **Paříž** **krátká lhůta** (8 dní) 81·47 M = 100 frs. za 8 dní, **Amsterdam** **kr. lhůta** (8 dní) 169·50 M = 100 hf za 8 dní, **italská místa** **krátká lhůta** 81·30 M. = 100 lir za 10 dní.

Dni měsíců čítají v Německu po 30 vesměs a rok po 360 dnech.

Když téhož dne ve Vídni byl kurs směny na něm. místa po 117·20, t. j. 100 M vista = 117·20 K, máme rozhodnouti, jak by Vídeň inkasovala pohledávku v Berlíně, ku př. 10.000 M. Aby počet se usnadnil, nepřihlížíme naprosto k výlohám při jednotlivých způsobech těchto.

Inkasuje pak Vídeň, buď že vydá tratu na Berlín a prodá ji doma, nebo dá si poslati z Berlína rimesu a sice buď na krátkou lhůtu nebo na lhůtu dlouhou.

a) **Tratou** stojí 10.000 M po 117·20 K 11720.—

b) **Rimesa** **krátké lhůty** je za 8 dní splatná a proto potřebí počítati diskont, aby se převedl kurs na vista. Na Berlín a vista se počítá 1 den po datu kur-

sovního lístku, je tedy difference proti berlínské krátké lhůtě 7 dní, ale pravidelně se tu počítá celých 8 dní (počet je beztoho pouze přibližný).

Tedy 100 K za 8 dní = 85·30 M, diskont 4⁰/₀ (bankovní sazba ve Vídni) je $\frac{85 \cdot 3 \cdot 8}{9000} = 0\cdot076$ M; o tento dis-

kont bude směnka, která je hned splatna, dražší, tedy

100 K a vista = 85·376 M, z čeho plyne, že

10.000 M. vista = 10.000 : 0·85376 = 11713 M.

c) Rimesa dlouhé lhůty je za 60 dní (dle berlínského počtu) splatna a tedy znamená:

100 K za 60 dní splatných = 84·75 M

Diskont 4⁰/₀ za 60 dní je pak

$\frac{84 \cdot 75 \cdot 60}{9000} = 0\cdot565$ M., o který bude 100 K a vista dražší, tedy

100 K a vista = 84·75 + 0·565 = 85·315 M

čili 10.000 M a vista = 10.000 : 0·85315 = 11.721 K.

Z toho je viděti, že by Vídeň nejméně stržila, kdyby si dala poslati rimesu krátké lhůty (11.713 K), více by již jí přišlo tratou na Berlín (11.720 K), nejvíce by vytěžila z rimesy dlouhé lhůty (11.721 K). Arci nebylo přihlíženo zároveň k výlohám při každém případě, i tím se výsledek může dosti pozměnit.

Ale vyrovnání může se dít také nepřímou přes jiné místo (nepřímá redukce). Tak na př. byla směnka na Paříž ve Vídni 30. listop. 1908 K 95·50 (= 100 frs. vista), kdežto v Berlíně 100 frs. za 8 dní = 81·47 M. Difference ve lhůtě platnosti je 6 dní a tedy pařížský diskont 3⁰/₀

$\frac{81 \cdot 47 \cdot 6}{12000} = 0\cdot041$ M., takže je o diskont dražší:

100 frs. a vista = 81·511 M. Z toho bude řetězec

x K = 10.000 M

M 81·511 = 100 frs. vista

vista frs. 100 = 95·50 K, z čeho

x = 955.000 : 81·511 = 11.716 K.

Přes Londýn. Směnka na Londýn ve Vídni byla 30. listopadu 10 £ a vista = 239·80 K, kdežto v Berlíně byly kursy:

1 £ za 8 dní = 20·447 M,

1 £ za 3 měsíce (90 dní) = 20·34 M,

je tedy difference splatnosti proti Vídni při krátké lhůtě 6 dní a při dlouhé 88 dní. Diskont při krátké lhůtě $2\frac{1}{2}\%$

$$\frac{20\cdot447 \cdot 6}{14400} = 0\cdot0085 \text{ M a při dlouhé lhůtě}$$

$$\frac{20\cdot34 \cdot 88}{14400} = 0\cdot1250 \text{ M}$$

Diskonty se k dotýčným kursům připočtou, aby se dostala směnka splatná a vista.

Z toho vypočte se pro vyrovnání krátkou lhůtou na Londýn:

$$x \text{ K} = 10\cdot000 \text{ M}$$

$$\text{M } 20\cdot4555 = 1 \text{ £ a vista}$$

$$\text{a vista } 10 \text{ £} = 239\cdot80 \text{ K,}$$

$$x = 239\cdot800 : 20\cdot4555$$

$$x = 11\cdot723 \text{ K.}$$

a pro vyrovnání dlouhou lhůtou na Londýn:

$$x \text{ K} = 10\cdot000 \text{ M}$$

$$20\cdot465 \text{ M} = 1 \text{ £ a vista,}$$

$$\text{a vista } 10 \text{ £} = 239\cdot80 \text{ K,}$$

$$x = 239\cdot800 : 20\cdot465$$

$$x = 11\cdot718 \text{ K.}$$

Přes Amsterdam. Směnka na Amsterdam ve Vídni byla 30. listopadu 1908: 100 hf a vista = 198·80 K, v Berlíně byla krátká lhůta 100 hf za 8 dní = 169·50 M; rozdíl ve lhůtě je 6 dní. Diskont v Amsterdamě 3% :

$$\frac{169\cdot50 \cdot 6}{12000} = 0\cdot085 \text{ M, který se musí přičísti, takže}$$

$$100 \text{ hf a vista} = 169\cdot585 \text{ M.}$$

Z toho se opět vypočte:

$$x K = 10.000 M$$

$$169.585 M = 100 \text{ hf a vista,}$$

$$\text{a vista } 100 \text{ hf} = 198.80 K,$$

$$x = 1988000 : 169.585 = 11.723 K.$$

Přes italská místa. Směnka na italská místa ve Vídni byla 100 lir a vista = 95.325 K; v Berlíně na italská místa krátká lhůta (10 dní) 100 lir = 81.30 M. Diskont 5 $\frac{0}{10}$ za 8 dní, o které je rozdíl ve splatnosti:

$$\frac{81.3 \cdot 8}{7200} = 0.0903 M, \text{ z čehož}$$

$$100 \text{ lir a vista} = 81.3903 M, \text{ z čehož}$$

$$x K = 10.000 M$$

$$81.3903 M = 100 \text{ lir a vista,}$$

$$100 \text{ lir a vista} = 95.325 K,$$

$$x = 953250 : 81.3903 = 11.712 K.$$

Z toho je viděti, že by Vídeň nejvíce vytěžila, kdyby si dala poslati buď rimesu krátké lhůty na Londýn nebo rimesu Amsterdamskou; (vobou případech bez výloh by výtěžek činil 11.723 K a záleželo by právě na konkrétních výlohách v Londýně a v Amsterdamech, pro kterou rimesu bylo by lépe se rozhodnouti). Nejméně by Vídeň stržila, kdyby se rozhodla pro rimesu italskou (pouze 11.712 K). Naopak by ovšem bylo platit dluh do Berlína nejlépe rimesou italskou.

Na ostatních bursách německých jsou stejné usance jako v Berlíně a proto možno podobných výpočtů již pominouti.

V Paříži udávají se směnky různě splatné buď a vista nebo za 3 měsíce splatné, (a sice na vzdálenější místa jako na Vídeň udává se kurs pravidelně pro směnky tříměsíční); při tom pro diskont počítají dni měsíců dle kalendáře a rok za 360 dní. Na Vídeň kromě toho rozumí se usančně diskontová sazba vždy 4 $\frac{0}{10}$ ní, ať si je diskontová míra banky rakousko-uherské

jakákoli. Množství, za které se cena udává, bývá 100 jednotek cizí měny, pouze při londýnských směnkách rozumí se za 1 £.

Příklad: Když 4. března 1908 byla tříměsíční směnka na Vídeň po 103·56, t. j. 100 K za tři měsíce splatných = 103·56 frs., směnka na Londýn a vista 1 £ = 25·19 frs. a jestliže téhož dne ve Vídni bylo: 100 frs. a vista na Paříž = 95·55 K a 10 £ na Londýn a vista = 240·70 K — [diskonty směneční byly v Londýně $4\frac{0}{10}$, v Paříži $3\frac{0}{10}$, ve Vídni $4\frac{1}{2}\frac{0}{10}$] —, jak nejlépe by Vídeň toho dne inkasovala 20.000 frs. v Paříži?

Tratou na Paříž ve Vídni dostala by Vídeň 20.000 frs. po 95·55 K = K 19.110.—.

Kdyby si Vídeň dala poslati vídeňskou rimesu z Paříže, tu nutno pro přepočítání účtovat diskont za 3 měsíce, t. j. ode dne 6. března (2 dni po datu kursovního lístku) do 4. června, což je zrovna 90 dní. Diskont se čítá vždy $4\frac{0}{10}$ ní a tedy z tříměsíčního kursu:

$$\frac{103\cdot56 \cdot 90}{9000} = 1\cdot0356 \text{ K.}$$

Směnka a vista bude o ten diskont dražší, tedy 100 K a vista = $103\cdot56 + 1\cdot0356 = 104\cdot5956$ frs. Podle toho bude možno za 20.000 frs. dostati a vista

$$20.000 : 1\cdot045956 = \text{K } 19.121.$$

Přes Londýn. V Paříži směnka a vista na Londýn 1 £ = 25·19 frs.; tedy

$$x \text{ K} = 20.000 \text{ frs.}$$

$$\text{frs.} \cdot 25\cdot19 = 1 \text{ £ a vista,}$$

$$10 \text{ £ a vista} = 240\cdot70 \text{ K,}$$

$$x = 481400 : 25\cdot19 = \text{K } 19.111.$$

Z toho je zřetelno, že nejméně výhodnou k inkasu byla by trata na Paříž i že vídeňskou rimesou se dostane nejvíce (19.121 K proti 19.110 K z výtěžku traty). Ovšem zase bylo by nutno čítati různé výlohy při každém způsobu inkasa.

V Londýně se udávají ceny směnek na evropská kontinentální místa odchýlně proti způsobům obvyklým na ostatních bursách. Tam se dává otázka: kolik jednotek cizí měny se dostane za 1 £ [asi tak, jako když u nás se udává, kolik kusů ovoce (švestek, ořechů nebo podob.) se dostane za 1 kr. (2 h.)]. Při tom se rozumějí cizí směnký buď a vista splatné nebo za tři měsíce.

Při výpočtu úroků se počítají dni v měsíci dle kalendáře a rok vždy (i přestupný) za 365 dní. Podle toho je nutno změnití vzorec pro počítání úroků u:

$$u = \frac{\text{kapitál} \cdot \text{dni} \cdot \text{procento}}{36500}$$

Příklad: Dne 3. března 1908 byla směnka na Londýn ve Vídni 10 £ a vista = 240·80 K, diskont v Londýně 4⁰/₁₀ a směnka na Vídeň v Londýně za 1 £ = 24·41 K splatných za 3 měsíce. Jak bude Vídeň toho dne inkasovati svou pohledávku v Londýně 1000 £? (Diskont ve Vídni 4¹/₂⁰/₁₀.)

Tratou na Londýn dostala by Vídeň:
1000 £ po 240·80 K = 10 £ K 24.080.—.

Při rimese vídeňské zaslané z Londýna je třeba napřed vypočísti diskont. Od 3. března do 3. června je celkem 92 dni (na 2 dni, které jinak se odečítají ve Vídni při směnkách na cizí místa není potřebí dbáti, jelikož při anglických směnkách jsou obvyklé dni t. zv. respektivní, t. j. směnku může dlužník platit až třetí den po splatnosti). Diskont se vypočítává dle hořejšího vzorce:

$$\frac{24 \cdot 41 \cdot 92 \cdot 4 \frac{1}{2}}{36500} = \frac{24 \cdot 41 \cdot 92 \cdot 9}{73000} = 0 \cdot 277 \text{ K.}$$

Sumy směnečné, která se dostane hned možno koupiti za 1 £ méně nežli sumy té, která je za 3 měsíce splatná, (lepšího zboží za týž peníz dostává se méně než chatrnějšího) — a tedy nutno diskont odečísti, tak že 1 £ = 24·41 — 0·277 = 24·133 K a vista a 1000 £ = 24.133 K.

Proto zajisté bude pro Vídeň výhodnější vídeňská rimesa poslaná z Londýna než aby se trasovalo ve Vídni.

3. Koupě a prodej akcií na vídeňské burse. Obchody s cennými papíry rakouskouskouskými na cizích bursách.

Kupování akcií na rakouských bursách neliší se podstatně od koupě částečných dluhopisů. Cena akcií se udává na rozdíl od dílčích úpisů s pevným úročením vždy za kus v korunách bez úroků usančních. Akcie neúrokují se ovšem pevným procentem, nýbrž vyplácí se jim dividendy za předešlý rok podle míry zisku. Nicméně na burse (i jinak) se k ceně akcií připočítávají úroky usanční z nominální sumy 50/0⁰ pravidelně od počátku roku občanského nebo provozovacího až do dne, kterého se nová dividendy začne vyplácet. Poněvadž se dividendy může vyměřiti v následujícím roce teprve později, připadají akciím úroky až přes rok počítané. U některých akcií se čítají usanční úroky také od poloviny roku (na př. u akcií rakouskouskouské banky v druhé polovici občanského roku čítají se úroky od 1. července a nikoli od 1. ledna, poněvadž rakouskouskouská banka vyplácí také prvního července půlletní dividendu 2 K ze 100 K nominálních). U některých akcií, na něž po několik let nebyla již vyplácena žádná dividendy, nepočítají se žádné úroky usanční (tak tomu je u akcií jižní dráhy).

Proto v kursovním lístku bursy vídeňské bývají vedle ceny akcií udávané za kus podobným způsobem jako při dílčích úpisech ještě rubriky pro nominální sumu akcie, pro dividendy, které se akciím vyplácejí, pro lhůtu, od které se usanční úroky počítají a pro úrokovou míru, která ovšem je napořád 50/0⁰ ročních.

Uvedeme pouze některé příklady účtů kupních nebo prodejních, jelikož celkem jsou výpočty ony jednoduché:

Příklad 1. Dne 30. listopadu 1908 bylo prodáno 40 akcií bankovní jednoty vídeňské po 492.50 per „cassa“ (t. j. za hotové ke dni účtu):